

Afghan students' willingness to continue their studies abroad and the related factors: A study of Afghan students studying at selected Afghan universities of medical sciences in the academic year 2019-2020

Ahmad Amouzeshi: Faculty member, Cardiovascular Diseases Research Center, Department of Cardiovascular Surgery, School of Medicine, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

Farshid Abedi: Faculty member, Infectious Diseases Research Center, Department of Infectious Diseases, School of Medicine, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

Mohamad Amiri: General Physician, School of Medicine, Kabul University of Medical Sciences, Kabul, Afghanistan.

Zahra Amouzeshi: Faculty member, Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery Birjand University of Medical Sciences, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

Alireza Jamshidi: Medical student, School of Medicine, Baghyattallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Forod Salehi* : Faculty member, Cardiovascular Diseases Research Center, Department of pediatric Cardiology, School of Medicine, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

Abstract: The purpose of this study was to identify the educational needs and interests of students and the satisfaction of these in order to pave the way for attracting foreign students to study at Iranian universities. In this descriptive study, 320 students were randomly selected based on the ratio of the number of university students to the number of students in different fields.

In order to collect the necessary data for the research, a questionnaire including demographic information and research questions was used. The questionnaire was scored based on a five-point Likert scale. To analyze the research questions, descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics (one-sample t-test, independent two-sample t-test, one-way analysis of variance, post hoc scheffe test, and Friedman test were used.

Participants of this study included 320 students from different majors at Afghan universities who wanted to continue their studies abroad. Of these, 60 (31.9%) chose India and 59 (31.3%) chose Iran as their destination. Also, 177 (55.3%) of them considered educational facilities as the most important factor in choosing a country to continue their studies whereas 94 (29.4%) considered university reputation as the most important factor in choosing a target university.

Keywords: Continuing education, foreign students, higher education.

*Corresponding author: Faculty member, Cardiovascular Diseases Research Center, Department of pediatric Cardiology, School of Medicine, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

Email: salehiforod@gmail.com

مقدمه

نظام آموزشی علوم پزشکی، دارای وظایف مهمی است که آموزش، پژوهش و خدمت رسانی به افراد مختلف جامعه از مهمترین این وظایف می‌باشند (مجید خزاعی و همکاران 1397). در شرایط کنونی پیشرفت اقتصادی و اجتماعی جذب دانشجویان خارجی باعث مشارکت در روند تولید و انتقال علم و فناوری و غنی شدن آموزش می‌شود. امروزه جذب دانشجویان خارجی به مثابه یک تجارت نقش اساسی در توسعه فرهنگی و اجتماعی کشورهای میزبان دارد (روسنتال و همکاران 2007). دانشجویان خارجی برای کشورها و دانشگاه‌ها از اهمیت راهبردی بالایی برخوردارند و علاوه بر منافع اقتصادی، منابع انتقال استعدادهای درخشان و سرمایه‌های علمی دانشگاه‌ها محسوب می‌شوند (جانسون و همکاران 2003). برخی از مزایای بین‌المللی شدن آموزش عالی عبارتند از: ارتقای هویت ملی و ابزار معرفی فرهنگ ملی، رشد پیوندهای اقتصادی، رشد رقابت اقتصادی، معرفی علم به عنوان منبع اقتصادی، گسترش امنیت ملی و ارتقای تفاهم و درک متقابل بین‌المللی. جذب دانشجویان خارجی برای مؤسسات از جنبه‌های مختلف مثبت ارزیابی می‌شود (گیوست و همکاران 2006).

جابه‌جایی دانشجویان و اساتید به عنوان اولویت اول بین‌المللی دانشگاه‌ها بوده و برجسته‌ترین شاخص بین‌المللی شدن آموزش عالی را جابه‌جایی دانشجویان بیان کرده‌اند (کنایت 2003 و نیکولسکو 2009).

به عبارتی یک شاخص نشان‌دهنده کیفیت و وضعیت مطلوب یک کشور در حوزه آموزش عالی توان جذب و آموزش دانشجویان خارجی است. علاوه بر تعداد، درصد دانشجویان خارجی به کل دانشجویان یک شاخص مهم دیگر در ارزیابی وضعیت آموزش عالی بوده و یکی از مهمترین اهداف جذب و آموزش دانشجویان خارجی برقراری تعاملات علمی-فرهنگی و اجرایی پس از فارغ‌التحصیلی می‌باشد. در همین راستا پژوهش حاضر بر آن شد تا نگرش آموزشی دانشجویان افغانی را برای ادامه

تحصیل در کشورهای دیگر مورد بررسی قرار دهد. بدین ترتیب با دانستن نیاز و علایق آموزشی دانشجویان فراهم سازی آنها، زمینه لازم جهت جذب دانشجویان خارجی برای تحصیل در دانشگاه‌های ایران ایجاد شود و با توجه به لزوم به دست آوردن تجارب بین‌المللی در مدیریت آموزش و نیز جهانی سازی این موارد، استفاده از نتایج پژوهش حاضر می‌تواند مفید باشد.

روش کار

مطالعه حاضرپس از تأیید کد اخلاق به شماره Ir.Bums.REC.1397.173 و رضایت آگاهانه در میان 350 نفر از دانشجویان افغانی دانشگاه‌های کاتب، خاتم النبیین (ص) و غزنی در سال تحصیلی 98-97 انجام شد. با توجه به اینکه در این زمینه مطالعه مشابهی پیدا نشد بر اساس مطالعه جمشیدی مقدم و همکاران با بررسی عوامل مؤثر بر مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با انحراف معیار 0/476، با دقت 0/05 طبق فرمول، حجم نمونه پژوهش تعداد 350 نفر برآورد شد. حجم نمونه بر اساس نسبت تعداد دانشجویان دانشگاه‌ها و متناسب با تعداد دانشجویان رشته‌های مختلف به صورت تصادفی انتخاب می‌شوند. معیارهای ورود افراد به مطالعه، علاقمند بودن به برقراری ارتباط، تسلط کافی به زبان فارسی و حداقل آشنایی با تحصیل در کشورهای دیگر بود.

ابتدا به منظور گردآوری داده‌های لازم برای انجام پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته شامل اطلاعات جمعیت شناختی و سؤالات پژوهشی با طیف لیکرت استفاده شد. به منظور تأمین روایی، فرم اولیه پرسشنامه پیش از اجرای نهایی در اختیار تعدادی از متخصصان دانشگاهی قرار داده شد و پس از دریافت نظرات، فرم نهایی تهیه شد. سپس 350 نفر بر اساس نسبت تعداد دانشجویان دانشگاه‌ها و متناسب با تعداد دانشجویان رشته‌های مختلف به صورت تصادفی انتخاب شده و پس از تکمیل پرسشنامه اطلاعات کدبندی شده و توسط نرم افزار spss تجزیه و تحلیل شدند. برای تحلیل سؤالات

نفر (۷۴/۶ درصد) از این افراد زیر 25 سال و 81 نفر (۲۵/۴ درصد) بالای 25 سال سن داشتند و تعداد 249 نفر (۷۷/۸ درصد) مجرد و 71 نفر (۲۲/۲ درصد) متأهل بودند. جدول 1 توزیع فراوانی دانشجویان را بر اساس رشته تحصیلی نشان می‌دهد.

پژوهش از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (t تک نمونه ای، آدو گروهی مستقل، تحلیل واریانس یک طرفه، آزمون تعقیبی شفه و آزمون اولویت بندی فریدمن) استفاده شد.

یافته‌ها

از مجموع 350 نفر تعداد 165 نفر (۵۱/۶ درصد) مرد و 155 نفر (۴۸/۴ درصد) زن بودند. همپنین تعداد 239

جدول 1. توزیع فراوانی بر اساس رشته تحصیلی

Frequency distribution based on field of study

رشته	فراوانی	درصد
مامایی	59	18/4 %
پزشکی	180	56/3 %
دندان پزشکی	43	13/4 %
علوم آزمایشگاهی	38	11/9 %
جمع	320	100 %

تحصیل بودند. جدول 2 توزیع فراوانی پاسخگویان را بر اساس تمایل به ادامه تحصیل از خارج از کشور را گزارش می‌دهد.

همانطور که در جدول 1 آمده است، 59 نفر (۱۸/۴ درصد) در رشته مامایی و 180 نفر (۵۶/۳ درصد) در رشته پزشکی و 43 نفر (۱۳/۴ درصد) در رشته دندان پزشکی و 38 نفر (۱۱/۹ درصد) در رشته علوم آزمایشگاهی مشغول به

جدول 2. توزیع فراوانی تمایل به ادامه تحصیل در خارج از کشور پاسخگویان

Frequency distribution of the respondents' willingness to continue their studies abroad

تمایل به ادامه تحصیل در خارج از کشور	فراوانی	درصد
بسیار کم	14	4/3 %
کم	26	8/1 %
متوسط	71	22/2 %
زیاد	93	29/1 %
بسیار زیاد	116	36/3 %
جمع	320	100 %

گرفت که میانگین نمره تمایل به ادامه تحصیل در خارج از کشور 3/86 محاسبه شد.

بر اساس داده‌های جدول 2 در مطالعه حاضر تمایل افراد را نسبت به ادامه تحصیل در خارج از کشور به صورت بسیار کم با امتیاز 1 و کم با امتیاز 2 و متوسط با امتیاز 3 و زیاد با امتیاز 4 و بسیار زیاد با امتیاز 5 مورد ارزیابی قرار

جدول 3. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی زیر مقیاس‌های نگرش به ادامه تحصیل در خارج از کشور دانشجویان افغانستان

Measures of central tendency and dispersion of the subscales of Afghan students' attitudes towards studying abroad

مقیاس‌ها	میانگین	میانه	انحراف معیار	کمترین مقدار	بیشترین مقدار
فردی	3/81	4	0/85	1/4	5
آموزشی	3/68	3/72	0/66	2	5
اجتماعی	3/67	3/66	0/66	2	5
سیاسی	3/23	3/25	0/84	1/5	5
فرهنگی	3/12	3/16	0/67	1	5

همانطور که جدول 3 نشان می‌دهد به طور متوسط مهمترین بعد از دیدگاه پاسخگویان بعد آموزشی و کم اهمیت ترین بعد، بعد سیاسی بوده است. از بین 320 نفر دانشجوی، حدود 188 نفر به سؤال اینکه در چه کشوری مایل به ادامه تحصیل هستید پاسخ دادند که از این تعداد 60 نفر (31/9 درصد) هند و 59 نفر (31/3 درصد) ایران را جهت ادامه تحصیل انتخاب کردند. از این تعداد 177 نفر (55/3 درصد) امکانات آموزشی را به عنوان مهمترین عامل تأثیر گذار در انتخاب کشور جهت ادامه تحصیل انتخاب کردند. از بین 320 نفر دانشجوی 86 نفر به این سؤال که در کدام دانشگاه مایل به ادامه تحصیل هستید پاسخ دادند که 15 نفر (17/4 درصد) نفر دانشگاه تهران و 15 نفر (17/4 درصد) دانشگاه‌های هند و 22 نفر (24 درصد) نیز دانشگاه فردوسی مشهد را جهت ادامه تحصیل انتخاب کردند. همچنین از این تعداد 94 نفر (29/4 درصد) شهرت دانشگاه را مهمترین عامل تأثیر گذار در انتخاب دانشگاه جهت ادامه تحصیل در خارج از کشور را دارند.

بین میانگین نمره زیر مقیاس‌های تمایل به ادامه تحصیل در خارج از کشور با سن تنها در مورد مقیاس فردی تفاوت معنادار مشاهده شد ($P=0/037$). به صورتی که افراد زیر 25 سال در این زیر مقیاس نمره بالاتری کسب کردند. می‌توان گفت دانشجویان زیر 25 سال برای انتخاب کشور و دانشگاه جهت ادامه تحصیل عوامل فردی (یادگیری یک زبان جدید، توسعه دانش خود، گرفتن یک مدرک معتبر جهانی، درآمد بیشتر، و انگیزه فراوان جهت تحصیل در خارج از کشور) را مهمتر از دیگر معیارها می-

همانطور که جدول 3 نشان می‌دهد به طور متوسط مهمترین بعد از دیدگاه پاسخگویان بعد آموزشی و کم اهمیت ترین بعد، بعد سیاسی بوده است. از بین 320 نفر دانشجوی، حدود 188 نفر به سؤال اینکه در چه کشوری مایل به ادامه تحصیل هستید پاسخ دادند که از این تعداد 60 نفر (31/9 درصد) هند و 59 نفر (31/3 درصد) ایران را جهت ادامه تحصیل انتخاب کردند. از این تعداد 177 نفر (55/3 درصد) امکانات آموزشی را به عنوان مهمترین عامل تأثیر گذار در انتخاب کشور جهت ادامه تحصیل انتخاب کردند. از بین 320 نفر دانشجوی 86 نفر به این سؤال که در کدام دانشگاه مایل به ادامه تحصیل هستید پاسخ دادند که 15 نفر (17/4 درصد) نفر دانشگاه تهران و 15 نفر (17/4 درصد) دانشگاه‌های هند و 22 نفر (24 درصد) نیز دانشگاه فردوسی مشهد را جهت ادامه تحصیل انتخاب کردند. همچنین از این تعداد 94 نفر (29/4 درصد) شهرت دانشگاه را مهمترین عامل تأثیر گذار در انتخاب دانشگاه جهت ادامه تحصیل در خارج از کشور را دارند.

بحث

در مطالعه شفیع زاده و همکاران (1392) که با هدف بررسی مهمترین چالش‌ها و راهبردهای جذب دانشجویان خارجی در ایران (با استفاده از تکنیک گروه‌های کانونی) انجام شد، یکی از مهمترین چالش‌هایی تأثیر گذار در

همچنین باتوجه به تمایل بالای دانشجویان افغانستان جهت ادامه تحصیل در خارج از کشور به خصوص ایران باید شرایط را جهت جذب دانشجویان بین الملل از جمله ارائه کیفیت بالای آموزش، آموزش انعطاف پذیر و ارائه خدمات آموزشی ارزان فراهم کرد و این فرایند را رونق بخشید.

بعلاوه از این دست مطالعات در مورد سایر اقلیت های قومی کشورهای مختلف که در حال ادامه تحصیل در ایران هستند نیز قابل انجام است.

References

- Guest, D, Livett M, Stone N. 2006, "Fostering international student exchanges for science students", Journal of studies in international education, Vol 10, . No.4, PP. 378-395.
- Hassanian SM, Karimi-Moonaghi H , Khazaei M , et all, 2018, "Improvement of Learning and Professional Competency among Postgraduate Students through Designing and Implementation of Interprofessional Education", J Isfahan Med Sch 36(496): 1106-15 [In Persian]
- Institute for Research and Planning in Higher Education (IRPHE) 2009 ; The National Report of Higher Education, Science and Technology of Iran; Available at: <http://www.irphe.ir/> [In Persian].
- Johnson V ,2003 , "When we hinder foreign students and scholars, we endanger our National Security". The Chronicle of Higher Education. 49(31): 7-9
- Knight, J. 2003, "Internationalization of Higher Education Practices and Priorities": IAU; Survey Report.
- Nicolescu , L., Popescu , R , Pricopie . 2009; "Country Differences in the Internationalization of Higher Education—How can Countries Lagging Behind Diminish the Gap"; Review of

دانستند. بین میانگین نمره زیر مقیاس های تمایل به ادامه تحصیل در خارج از کشور با جنسیت تنها در مورد مقیاس فرهنگی تفاوت معنادار بود ($P=0/018$). بر این اساس می توان گفت مردان برای انتخاب کشور و دانشگاه جهت ادامه تحصیل عوامل فرهنگی (فرهنگ مشترک، مذهب مشترک، اسلامی بودن کشور، و تجربه یک فرهنگ جدید) را مهمتر از دیگر معیارها می دانستند. بین میانگین نمره زیر مقیاس های تمایل به ادامه تحصیل در خارج از کشور با وضعیت تاهل تنها در مورد مقیاس فرهنگی تفاوت معنادار بود ($P=0/012$). بدین معنا که متأهلین برای انتخاب کشور و دانشگاه جهت ادامه تحصیل عوامل فرهنگی (فرهنگ مشترک، مذهب مشترک، اسلامی بودن کشور، و تجربه یک فرهنگ جدید) را مهمتر از دیگر معیارها می دانستند.

بین میانگین نمره زیر مقیاس های تمایل به ادامه تحصیل در خارج از کشور با رشته تنها در مورد مقیاس اجتماعی تفاوت معنادار نبود ($P=0/073$). طبق نتایج افرادی که در رشته دندان پزشکی مشغول به تحصیل بودند برای انتخاب کشور و دانشگاه جهت ادامه تحصیل عوامل فردی (یادگیری یک زبان جدید، توسعه دانش خود، گرفتن یک مدرک معتبر جهانی، درآمد بیشتر، و انگیزه فراوان جهت تحصیل در خارج از کشور) و آموزشی (به روز بودن اطلاعات و منابع تدریس، وجود امکانات آموزشی در بخش های بیمارستان، وجود موارد مختلف بیماری در بیمارستان، برگزاری کارگاه های آموزشی، سطح آموزشی، دسترسی راحت به امکانات و ...) و فرهنگی (فرهنگ مشترک، مذهب مشترک، اسلامی بودن کشور، تجربه یک فرهنگ جدید) و سیاسی (بهره مندی از امنیت کافی، گرفتن اقامت، همجواری و...) را مهمتر از دیگر معیارها قلمداد کردند.

نتیجه گیری

با توجه به تعداد اندک افراد مورد مطالعه و حجم نمونه اندک نیاز به بررسی بیشتر با حجم نمونه بیشتر و در مقیاسی وسیع تر می باشد .

Shafizadeh H ,1392 , “Investigating the most important challenges and strategies for attracting foreign students in Iran”Rahbord journal No.69,PP.247-262[In Persian]

International Comparative
Management, Vol. 10, No. 5.

Rosenthal DA, Russell J, Thomson G
,2007 , “Social connectedness among
international students at an Australian
University”. Social Indicators
Research.; 84(1), 71-82

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال دوازدهم، شماره 1، بهار 1400

بررسی میزان تمایل به ادامه تحصیل در خارج از افغانستان و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان افغانستانی دانشگاه های علوم پزشکی منتخب افغانستان در سال تحصیلی ۹۸-۹۷

احمد آموزشی: عضو هیئت علمی، مرکز تحقیقات بیماری‌های قلب و عروق، گروه جراحی قلب، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

فرشید عابدی: عضو هیئت علمی، مرکز تحقیقات بیماری‌های عفونی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، گروه عفونی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

محمد امیری: پزشک عمومی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی خاتم النبیین کابل، کابل، افغانستان.

زهرا آموزشی: عضو هیئت علمی، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

علیرضا جمشیدی: دانشجوی پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله، تهران، ایران.

فرود صالحی*: عضو هیئت علمی، مرکز تحقیقات بیماری‌های قلب و عروق دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، گروه قلب کودکان، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

چکیده: هدف از مطالعه حاضر دانستن نیاز و علایق آموزشی دانشجویان و فراهم سازی آنها و نهایتاً زمینه سازی جهت جذب دانشجویان خارجی برای تحصیل در دانشگاه‌های ایران است. در این مطالعه توصیفی، حجم نمونه به تعداد 320 نفر و بر اساس نسبت تعداد دانشجویان دانشگاه‌ها و متناسب با تعداد دانشجویان رشته‌های مختلف به صورت تصادفی انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌های لازم برای انجام پژوهش از پرسشنامه شامل اطلاعات جمعیت شناختی و سؤالات پژوهشی استفاده شد. طیف مورد استفاده در پرسشنامه طیف پنج ارزشی لیکرت بود. برای تحلیل سؤالات پژوهش از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (t تک نمونه‌ای، t دو گروهی مستقل، تحلیل واریانس یک طرفه، آزمون تعقیبی شفه و آزمون اولویت بندی فریدمن) استفاده شد. در مطالعه حاضر تعداد 320 دانشجو از 4 رشته مختلف که در افغانستان مشغول به تحصیل بودند و مایل به ادامه تحصیل در خارج از کشور بودند وارد مطالعه شدند. از این تعداد 60 نفر (۳۱/۹ درصد) هند و 59 نفر (۳۱/۳ درصد) ایران را جهت ادامه تحصیل انتخاب کردند. از این تعداد 177 نفر (۵۵/۳ درصد) امکانات آموزشی را به عنوان مهمترین عامل تأثیر گذار در انتخاب کشور جهت ادامه تحصیل انتخاب کردند. همچنین از این تعداد 94 نفر (۲۹/۴ درصد) شهرت دانشگاه را مهمترین عامل تأثیر گذار در انتخاب دانشگاه جهت ادامه تحصیل انتخاب کردند.

واژگان کلیدی: ادامه تحصیل، دانشجویان خارجی، آموزش عالی.

***نویسنده مسؤول:** عضو هیئت علمی، مرکز تحقیقات بیماری‌های قلب و عروق دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، گروه قلب کودکان، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

Email: salehiforod@gmail.com